

Elizabeta Jenko

S Piko Nogavičko po sledih glagolskega vida

objavljeno v:

Nataša Pirih Svetina, Ina Ferbežar (ur.): *Na stičišču svetov: slovenščina kot drugi in tuji jezik. Obdobja 41*. Ljubljana: Založba Univerze v Ljubljani, 2022.

<https://centerslo.si/simpozij-obdobja/zborniki/obdobja-41/>

© Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, 2022.

Obdobja (e-ISSN 2784-7152)

S PIKO NOGAVIČKO PO SLEDEH GLAGOLSKEGA VIDA

Elizabeta Jenko

Philologisch-Kulturwissenschaftliche Fakultät, Universität Wien, Dunaj
elizabetha.jenko@univie.ac.at

DOI:10.4312/Obdobja.41.143-153

Strokovne smernice za učne vsebine v veliki meri oblikuje znanost. Slovensko jezikoslovje se je izčrpnemu opisovanju glagolskega vida začelo posvečati šele v 21. stoletju. Tudi didaktika slovenščine kot tujega jezika je temu področju doslej namenjala manj pozornosti. Zlasti za učeče se z neslovanskim prvim jezikom predstavlja glagolski vid izjemno zahtevno področje. Prispevek opisuje v praksi preizkušen pristop, ki temelji na vajah kontrastivno-induktivnega tipa na podlagi literarnega besedila. V pripravi je vadnica za nemško govoreče.

didaktika, slovenščina kot tuji jezik, glagolski vid, učno gradivo, nemško govoreči učeči se

The curricular content of a subject is often defined by corresponding research. In the case of Slovenian, language teaching has studied and analyzed grammatical aspect only to a very small extent because aspect in Slovenian was first described extensively only in the twenty-first century. Learning grammatical aspect is a great challenge for learners with a non-Slavic first language. This article presents a contrastive, inductive, and bottom-up approach to teaching this category based on a literary text, which is accomplished through practical exercises. A related textbook is in progress.

teaching, Slovenian as foreign language, verbal aspect, teaching materials, German-speaking learners

1 Uvod

»Slovenščina je brutalno težek jezik,« v intervjuju ocenjuje Michael Manske (Dora 2014). Naslovi nekaterih učbenikov mit o težavnosti slovenskega jezika razblinjajo: *Slovenščina ni težka* (Honzak Jahić 2014) ali *S slovenščino nimam težav* (Markovič idr. 2004). Na vprašanje, ali se je jezika težko naučiti ali ne, objektivnega odgovora ni, saj gre v prvi vrsti za razmerje med prvim in ciljnim jezikom in za njuno sorodnost. Prav tako igrajo pomembno vlogo (tuji) jeziki, ki jih učeči se že obvladajo.¹

Nemško govoreči, ki se učijo slovenščine, morajo glede na različne zakonitosti jezikovnih podsistemov pri učenju premostiti precejšnje razlike. Iz opazanj in povratnih informacij učečih se na Univerzi na Dunaju je razvidno, da poleg dvojine predstavljajo poseben izziv npr. naglaševanje besed, bogato oblikoslovje in tudi tema pričujočega prispevka: glagolski vid.

1 Pri Manskeju sta to angleščina in deloma nemščina.

2 Vzorčni primeri skozi čas

Že Levstik (1866: 47–48) piše, da je v slovenščini in drugih slovanskih jezikih delitev glagolov na »Dauer- und Vollendungszeitwörter« (nedovršne in dovršne glagole) vredna posebne pozornosti.

Švane (1958: 82) poda bistvene lastnosti glagolskega vida v zelo zgoščeni obliki: »Ein imperfektives Verbum schildert eine Handlung (einen Zustand) entweder in ihrer Entwicklung, oder auch in ihrem Verlauf. Ein perfektives Verbum gibt den Eintritt oder den Abschluss einer Handlung (eines Zustandes) an, darüber hinaus auch ihren Verlauf, diesen betrachtet als ein zurückgelegtes Ganzes.«² Kot beremo v uvodu, je slovnica namenjena »znanstvenim potrebam« in »praktični rabi« (prav tam: 8). Poglavje o glagolskem vidu se za slednjo zdi manj primerno tudi zato, ker ne vsebuje primerov v sobesedilu, ki bi abstraktno zasnovo glagolskega vida konkretizirali.

Toporišič, nestor novejše slovenske slovnice, »pri opisu kategorije glagolskega vida in njenih značilnosti v slovenščini prevzema predvsem ruske (metodološko v osnovi strukturalistične) ugotovitve, ne da bi jih podrobneje preveril [...] na slovenskem jezikovnem gradivu.« (Krvina 2018: 51) Vidskih parov v slovnici Toporišič (2000: 350) ne opredeli povsem natančno. V *Enciklopediji slovenskega jezika* piše, da gre za glagole z istim pomenom, ki se razlikujejo le po vidu. Dovršna različica izraža omejeno dejanje, nedovršna pa o tem ne daje nobene informacije, pri čemer se predpostavlja neomejenost. Če ni čistih vidskih parov, se danim dovršnikom pripišejo nedovršne, pomensko čim bolj podobne oblike (Toporišič 1992: 353).

V skladu s konceptom sporazumevalne zmožnosti učbeniki za slovenščino kot drugi in tuji jezik glagolski vid navadno prikazujejo s prototipskimi primeri (npr. Markovič idr. 2004: 84; Petric Lasnik idr. 2009a: 30–32). Priročniki za učitelje vsebujejo predloge za obravnavo učnega gradiva v praksi (Markovič idr. 2009; Petric Lasnik idr. 2009b), kot npr.:

Glagolski vid je slovnično poglavje, ki je predvsem za udeležence, ki ne poznajo slovanskih jezikov, zahtevno in je pravilno rabo od njih težko zahtevati. Prav gotovo pa so že [...] opazili, da se v slovenščini [...] pojavljajo različice glagolov, ki jih v prvem jeziku prevajajo z eno besedo. Za začetek pozornost udeležencev usmerimo na ilustraciji [...]. Kaj dela direktor? Kaj je naredil direktor? [...] Direktor piše poročilo. Direktor je napisal poročilo. (Markovič idr. 2009: 112)

Fragmentarno obravnavanje glagolskega vida v učbenikih in slovnica za slovenščino kot tuji jezik je morda posledica dejstva, da je bil ta jezikovni pojav v slovenščini celovito opisan šele leta 2018 (Krvina 2018: 7).³

- 2 »Nedovršni glagol opisuje dejanje (stanje) v razvoju ali poteku. Dovršni glagol določa začetek ali konec dejanja (stanja), poleg tega potek, če se nanj oziramo kot na preteklo celoto.« Vsi neliterarni prevodi so delo avtorice prispevka.
- 3 Monografija o glagolskem vidu v slovenskem sodobnem jeziku je delo Domna Krvine, predstavnika mlajše generacije slovenistov. Krvina glagole razdeli v štiri skupine, ki se razlikujejo glede stopnje njihove pomenske enakovrednosti. Za približno 65 % slovenskih glagolov je našel korelacijo z visoko stopnjo pomenske enakovrednosti. Zanje je upravičen izraz vidski par. Za glagole s srednjo, nizko ali celo neobstoječo (ničelno ekvivalenco) pomensko ustreznostjo se govori le o razmerjih glede na stopnjo ustreznosti (Krvina 2018: 71–74).

3 Didaktična praksa

3.1 Izhodiščne smernice

Butzkamm (2002: 14–16) poudarja pomen prvega jezika pri učenju tujih jezikov. Zlasti odrasli radi posegajo po primerjavah s prvim jezikom, saj so jim te v dragoceno kognitivno podporo pri učnem procesu. Z vidika didaktike je bistveno spoznanje, da ima predhodno znanje pomembno vlogo pri obdelavi novih informacij, saj jih »instinktivno primerjamo z znanimi vzorci [...] in njihovimi značilnostmi.« (Roche 2005: 52) Možgani si torej pri učenju prizadevajo najti stične točke med starimi in novimi vsebinami. Sorodni jeziki imajo podobne vzorce. Čim večje so razlike, tem težje je povezovanje z znanjem v dolgoročnem spominu. Pri učečih se z neslovanskim prvim jezikom velja zato poučevanju glagolskega vida posvetiti posebno skrb. Neznani jezikovni pojav zahteva svoj čas za postopne faze učenja od predstavitve problema preko predelovanja ter ponavljanja in utrjevanja snovi s pomočjo vaj tja do utrjenega in rutinskega znanja za praktično rabo (Aebli 1983: 24).

3.2 Kontrastivno-induktivni pristop

V prispevku prikazujemo kontrastivni pristop kot implicitno in eksplicitno strategijo zavedanja pri pouku tujih jezikov (Brdar-Szabó 2001: 201–203). Povezujemo ga z opazovanjem in induktivnim sklepanjem na podlagi izbranih jezikovnih vzorcev. Opisani metodološki način je bil uspešno preizkušen v praksi univerzitetnega usposabljanja učiteljev in učiteljic, tj. pri učenju z visoko kognitivno komponento. Študentje in študentke so sproti poročali tako o učinkovitosti razlag in vaj kot tudi o všečnosti izbranih besedil. Njihove pripombe so sooblikovale osnutek vadnice za pouk slovenščine kot tujega jezika.

Glagolskemu vidu se posvečamo s pomočjo prevoda *Pike Nogavičke* (Lindgren 1969a). Zabavna vsebina in jezikovna realizacija vsakdanjih situacij, ki niso povsem običajne, se zdita privlačni in primerni kot motivacija za obdelovanje zahtevne tematike. Nenazadnje k uspešnemu učenju pripomorejo čustveni dejavniki in pozitiven odnos do učne snovi. Poleg tega nudijo možnost kreativnih vaj, ki jih ne uvrščamo med »dolgočasne vidike učenja jezika« (Klippel 2013: 38).

Literarna vsebina pripomore k celostnemu učenju jezika. V ospredju je semantični značaj glagolskega vida. Zaradi neposredne primerljivosti med nemščino in slovenščino smo izbrali prvi in starejši slovenski prevod *Pike Nogavičke*, čeprav ta ni nastal po švedskem izvorniku, temveč po nemškem prevodu (Lindgren 1969b) – pravzaprav je bil prav to razlog za našo odločitev. To je omogočilo lažje prepoznavanje vsebinskih in strukturnih vzporednic ter razlik med jezikoma. Tu in tam se sklicujemo tudi na novi prevod iz švedščine (Lindgren 2016).⁴

Med drugim se je izkazalo, da je vzrok za začetno nerazumevanje glagolskega vida tudi nemška terminologija. Izraza »vollendete Verben« ali »perfektive Verben« (Svane 1958) za dovršne glagole zaradi leksikalne analogije pogosto vodita k napačnim sklepom, denimo v povezavi z omenjenim primerom: »Direktor piše poročilo. [...]

4 Nekaj odlomkov je nekoliko skrajšanih ali minimalno prirejanih.

Direktor je napisal poročilo.« Učeči se spontano ugotovijo, da je treba dovršne glagole enačiti s preteklostjo (Perfekt).

3.3 Spoznavanje in analiza glagolskega vida

Pri pouku sledimo konstruktivističnemu principu. Tako razvijamo spoznavne spretnosti in sposobnost za razumevanje koncepta glagolskega vida. »Učenec išče pomen, ko skuša razumeti predstavljeno snov, medtem ko učitelj usmerja njegovo kognitivno procesiranje med učenjem« (Mayer 2013: 169), saj novega znanja »ni mogoče nanje prenesti, temveč ga morajo vsak zase v možganih (po)ustvariti« (Roth 2004: 496). Pri tem uporabljamo preizkušeni model vizualizacije (Jenko 2018), ki lajša prenos v dolgoročni spomin. Dovršni glagoli so v obravnavanih besedilih označeni z rumeno barvo, nedovršni pa z oranžno (Prikaz 1, levo).⁵ Slika zahajajočega sonca asociativnemu delovanju spomina služi kot mnemotehnični pripomoček (Prikaz 2). Rumena barva sonca simbolizira omejeno notranjost in s tem dovršnost. Oranžna barva večernega neba prikazuje neomejeno širino in s tem nedovršnost. Zaradi večje preglednosti pomožni glagoli in prosti morfem *se* niso označeni. Za razumevanje konteksta so na razpolago vzporedna besedila v nemščini z glagoli v krepkem tisku (Prikaz 1, desno), saj je razumevanje vsebine pogoj za obravnavo slovnice.

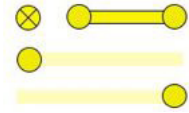
Pika se vseli v vilo Čira-Čara Na robu majhnega mesta leži star zapuščen vrt. Sredi vrta stoji stara hiša in v njej stanuje Pika Nogavička. Devet let je stara in v hiši stanuje čisto sama. Nima matere in ne očeta. Nekoč je imela Pika očeta, ki ga je zelo ljubila, in imela je seveda tudi mamo. Mama je umrla, ko je bila Pika še majhna stvar, ki je ležala v zibki. Očeta Pika ni pozabila. Bil je kapitan. In ko si bo moj oče stesal ladjo, bo prišel pome. Tomaž in Anica hodita seveda v šolo. Vsako jutro ob osmih zdirjata od doma. Tedaj Pika češe konja in šiva gospodu Ficku obleko.	Pippi zieht in die Villa Kunterbunt ein Außerhalb der kleinen Stadt lag ein alter verwahrloster Garten. In dem Garten stand ein altes Haus, und in dem Haus wohnte Pippi Langstrumpf. Sie war neun Jahre alt, und sie wohnte ganz allein da. Sie hatte keine Mutter und keinen Vater. Früher hatte Pippi mal einen Vater gehabt, den sie schrecklich geliebt hatte. Ja, sie hatte natürlich auch eine Mutter gehabt. Die Mutter war gestorben, als Pippi noch ein kleines Ding war, das in der Wiege lag. Ihren Vater hatte Pippi nicht vergessen. Er war Kapitän. Und wenn mein Vater sich nur ein Schiff bauen kann, dann kommt er und holt mich. Thomas und Annika gingen natürlich in die Schule. Jeden Morgen vor acht trabten sie los. Während dieser Zeit beschäftigte sich Pippi meistens damit, ihr Pferd zu striegeln oder Herrn Nilssons Anzug zu nähen.

Prikaz 1: Primer vizualizacije.

⁵ Ker črno-beli tisk ne podaja barv, ki sta sicer osrednja dejavnika prispevka, gl. tudi spletno stran <https://centerslo.si/simpozij-obdobja/zborniki/obdobja-41/>.

Prikaz 2: Zahajajoče sonce.

Prikaz 3: Simboli za nedovršnik in dovršnik.

Vsebinska analiza odlomka da naslednji rezultat: glagoli *stanovati*, *ljubiti* in *imeti* opisujejo stanje. Enako velja za *hoditi v šolo*, kar izraža stanje izpolnjevanja obveznega šolanja. Glagola *česati* in *šivati* opisujeta dejanji, ki potekata med pripovedovanjem. Oziramo se na potek dejanj ne glede na to, kdaj se je Pika z njima začela (ali nehala) ukvarjati (Prikaz 3, levo).

Glagolski vid spoznavamo z več odlomki iz *Pike Nogavičke*. Lep primer sta poglavji, ki imata v nemškem prevodu naslov *Pippi geht an Bord*. Slovenski prevod (Lindgren 1969a) se v osmem poglavju druge knjige glasi *Pika se vkrcava na ladjo*. Pika se dolgo poslavlja, gre na ladjo, pozdravlja mornarje itn., a navsezadnje ostane doma. Podrobno so opisani dogodki, ki spremljajo vkrcavanje, vendar brez ustreznega rezultata. V šestem poglavju tretje knjige je poudarek na rezultatu. Pika gre na ladjo in na njej tudi ostane, zato je poglavje naslovljeno *Pika se vkrcava na ladjo* (prav tam).

Učeči se začenjajo razumevati, da velja biti pozoren na od sobesedila odvisno kakovost dejanja. Spoznavajo, da so nekateri glagoli lahko samo nedovršni (npr. *imeti se*) ali samo dovršni (npr. *zaspati*): »‘Kako krasno **se imamo**’, je vzdihnil Tomaž, ko se je Pika vrnila. Tri minute kasneje je Anica **zaspala**.«

Ker za slovenščino ni priločnika, ki bi zanesljivo podal vse potrebne informacije o vidskih razmerjih glagolov (npr. o vidskih parih s popolno pomensko skladnostjo, kot je *pisati* – *napisati*, ali o takih glagolih, pri katerih je vidsko razliko mogoče prepoznati v vrsti dejanja, kot je *spati* – *zaspati*), smo razvili metodo, kako sproti urejati osebni vidski slovar, ki se sčasoma širi in bogati.

Oranžno-rumeni seznam, sestavljen iz posameznih listov za vsako črko posebej, ponuja nedovršno-dovršni slovar (primera za črki *č* in *d*, Prikaz 4), rumeno-oranžni seznam pa obratno.

Infinitiv nedoločnik	Präsens sedanjik	Infinitiv nedoločnik	Präsens sedanjik	Übersetzung, Notizen prevod, beležke
česati	češem	počesati	počešem	kämmen
dirjati	dirjam	zdirjati	zdirjam	(los)rennen

Prikaz 4: Vzorec osebnega slovarja.

3.4 Vaje za utrjevanje glagolskega vida

Klippel (2013: 39), historiografinja didaktike tujih jezikov, ugotavlja, da medijsko podprt, interaktivno in medkulturno obogaten pouk tujih jezikov, ki se uresničuje z avtentičnimi učnimi nalogami in samostojnim odločanjem, ustvarja vtis, »kot da

je učenje jezikov v sodobnem času zabavno, brez napora in zlasti hitro okronano z uspehom«. Zaradi sodobnih učnih ciljev, ki bolj kot »k slovnični pravilnosti« stremijo k »razumljivosti«, se »vaja umika iz vidnega polja«. Navsezadnje vaje niso avtentične situacije jezikovne rabe (Klippel 2013: 45). Ko se posvečamo vajam za rabo glagolskega vida, se zdi, da dvakrat plavamo proti toku, čeprav delamo z avtentičnimi besedili. Poglobljeno se ukvarjamo s slovnico in si prizadevamo za pravilno rabo. Vendar je pravilnost z vidika bodočih učiteljev in učiteljic nujna, glede prakse pa se pridružujemo Wielandu (1796: 45): »Učimo se z napakami [...], mojstri pa postanemo s prakso, ne da bi opazili, kako se je to zgodilo.

V nadaljevanju so predstavljeni primeri vaj za spoznavanje, utrjevanje in uporabo glagolskega vida.

- Dopolni barvno označena polja v slovenskem besedilu (Prikaza 5 in 7) z ustrežno obliko glagola s priloženega seznama in dopolni seznam, kjer je to mogoče (Prikaza 6 in 8).

Kmalu se je po malem mestecu [redacted], da [redacted] v vili Čira-Čara devetletna deklica – sama. Mestnim tetam in stricem se je [redacted], da to ni nobeni stvari podobno in [redacted] so, da tako ne [redacted] [redacted].	In der kleinen Stadt wurde es bald allgemein bekannt, dass ein neunjähriges Mädchen allein in der Villa Kunterbunt wohnte. Die Mütter und Väter der Stadt fanden, dass das durchaus nicht anginge.

Prikaz 5: Vaja 1.

biti, sem, bil -a -o	
moči, morem, mogel -gla -o	
sklepati, skleпам, sklepal -a -o	skleniti, sklenem, sklenil -a -o
stanovati, stanujem, stanoval -a -o	
	razvedeti se, -vem, -vedel -a -o
zdeti se, zdim, zdel -a -o	zazdeti se, -zdim, -zdel -a -o

Prikaz 6: Vaja 1, seznam.

Vsak otrok vendar [redacted] [redacted] nekoga, ki ga [redacted], in vsi otroci [redacted] [redacted] v šolo ter se [redacted] [redacted].	Alle Kinder müssten doch jemanden haben, der sie ermahnt, und alle Kinder müssten in die Schule gehen und rechnen lernen.

Prikaz 7: Vaja 2.

hoditi, hodim, hodil -a -o	
imeti, imam, imel -a -o	
morati, moram, moral -a -o	
opominjati, opominjam, opominjal -a -o	opomniti, opomnim, opomnil -a -o
računati, računam, računal -a -o	izračunati, -računam, -računal -a -o
učiti se, učim, učil -a -o	naučiti se, -učim, -učil -a -o

Prikaz 8: Vaja 2, seznam.

Primeri, ki dopuščajo tako dovršnik kot nedovršnik, so dvobarvni in spodbujajo k nadaljnjemu razmišljanju o vlogi sobesedila in avtoričinega oz. prevajalkinega pogleda na dogajanje (Prikaz 7). Je poudarjeno početje otrok v šoli (*učiti se* v Lindgren 1969a) ali pa cilj tega početja (*naučiti se* v Lindgren 2016)? Vsekakor je jasno, da je glagolski vid izziv tudi pri prevajanju.

Da je bilo uvodnim vajam namenjeno veliko časa, se je za učeče se izkazalo za učinkovito. Jezikovni čut za pomen glagolskega vida se je krepil in vaje, ki so nadgrajevale začetne, so učeči se reševali zelo uspešno.

– Označi glagole z ustreznim simbolom (dovršnik ⊗, nedovršnik ⇔; Prikaz 9).

»To je dobro,« je rekla ⊗ ⇔ Pika. » Sedita ⊗ ⇔ semkaj in se učita ⊗ ⇔. Mogoče bo tudi na meni obviselo ⊗ ⇔ malo vajine učenosti.«	»Das ist gut«, sagte Pippi. » Setzt euch hierher und lernt ; dann bleibt vielleicht auch an mir ein bisschen Gelehrsamkeit hängen .«

Prikaz 9: Vaja 3.

– Izberi ustrezne oblike v besedilu (Prikaz 10).

Pika doživlja /doživi brodolom »In čemu potrebuješ prazno steklenico?« je spraševala /vprašala Anica. »Seveda je najvažnejši čoln, toda takoj zatem je na vrsti prazna steklenica.«	Pippi erleidet Schiffbruch »Und wozu brauchst du die leere Flasche?« fragte Annika. »Natürlich ist ein Boot das Wichtigste, aber danach kommt gleich die leere Flasche. «

Prikaz 10: Vaja 4.

Vloge pisanja in z njim povezanega vključevanja senzomotoričnega omrežja pri učenju ne gre podcenjevati. Znanstvene raziskave dokazujejo pomembnost pisanja z roko v izobraževanju (Orel 2014: 17), zato izbiranje ustreznih oblik povezujemo tudi z njihovim zapisovanjem.

– Izberi ustrezno obliko glagola in dopolni (Prikaz 11).

To me je učil / naučil moj oče, ko sem še ležalav zibelki.	Das habe ich schon von meinem Vater gelernt , als ich noch in der Wiege lag .

Prikaz 11: Vaja 5.

4 Igraje do glagolskega vida

Ker jezikovna praksa na višji stopnji obsega tekoče izražanje, v učni proces vključujemo preizkušeni moto: *igraje do vaje* (Jenko 2014; Erhart idr. 2019). To nam olajša prehod od deklarativnega znanja k rutinski rabi, saj igra motivira učeče se in pri njih zbudi mentalno stanje, ki ugodno vpliva na učenje (Klippel 1985: 150).

Posebej primerne se zdijo znane in priljubljene oblike, ki jih pripravimo z malo truda in jih je mogoče hitro prilagoditi potrebam učne prakse tako glede tematike kot tudi glede jezikovne ravni.

Kot primer naj služi didaktizirana oblika igre *križec – krogec oz. tri v vrsto*, pri kateri dve osebi izmenoma rišeta križec oz. krogec v eno od devetih polj, razporejenih v tri vrste in tri stolpce. Zmaga oseba, ki s svojim znakom prva zapolni vrsto, stolpec ali diagonalo.

Za začetek igralno polje pripravimo po vzorcu na Prikazu 12. Namesto da bi risali simbole, postavljamo figurici različnih barv. Ti ostaneta na polju le, če poznamo vidski par glagola, ki je zapisan na izbranem polju. Da osebi lahko vadita sproščeno in neodvisno od učitelja oz. učiteljice, jima pridružimo tretjo, ki morebitne napake popravlja s pomočjo kontrolnega lista (Prikaz 13).⁶

metati mečem	pogledati pogledam	priiti pridem
obljubiti obljubim	narediti naredim	učiti se učim se
umirati umiram	sešiti sešijem	pozdraviti pozdravim

Prikaz 12: Igralno polje 1.

vreči vržem	gledati gledam	prihajati prihajam
obljubljeni obljubljam	delati delam	naučiti se naučim se
umreti umrem	šivati šivam	pozdravljati pozdravljam

Prikaz 13: Kontrolno polje 1.

Igra dopušča modifikacije, od klasičnega preverjanja leksikalnih kompetenc (Prikaza 12 in 13) do urjenja glagolskega vida z znanimi in novimi povedmi. Igralnemu polju lahko dodamo barvno označen strukturiran (Prikaz 14) ali tudi nestrukturiran (Prikaz 15) seznam glagolov. Za veljavno potezo je treba poved ustrezno dopolniti. Uvodoma nas vodijo barva, začetnice ipd., kasneje vadimo brez opornih točk. Kreativno oblikovanje igralnih polj omogoča prilagajanje vsem nivojskim stopnjam

⁶ Kontrolno polje prevzame tudi vlogo igralnega polja in obratno.

do visoke ravni, ko je treba manjkajoče glagole prevesti in hkrati izbrati ustrezní vid (Prikaz 16).

prestopa prestopi	umirala umrla	izginjal izginil
odpirala odprla	opominja opomni	ogleduje ogleda
dvigovala dvignila	pozabljala pozabila	začejala začela
Tomaža in Anice ni doma, ko Pika prvič [] prag vile Čira-Čara.	Mama je [], ko je bila Pika še majhna.	Pikin oče je jadral po morjih, dokler ga ni vrglo s palube in je [].
Vrata so se [] in skozi je stopila Pika.	Vsak otrok mora imeti nekoga, ki ga [].	Pika si [] gasilski avto, ki ji je všeč.
In potem je Pika [] očeta na svoje rame in ga odnesla v vilo Čira-Čara.	Sem [] povedati, da gresta z menoj na otok Taka-Tuka?	Tomaž in Anica sta [] krtačiti konja.

Prikaz 14: Igralno polje 2 s strukturiranim seznamom.

dvignila dvigovala izginil izginjal odpirala odprla ogleda ogleduje opominja opomni pozabila pozabljala prestopa prestopi umirala umrla začela začejala		
Tomaža in Anice ni doma, ko Pika prvič p [] prag vile Čira-Čara.	Mama je u [], ko je bila Pika še majhna.	Pikin oče je jadral po morjih, dokler ga ni vrglo s palube in je i [].
Vrata so se o [] in skozi je stopila Pika.	Vsak otrok mora imeti nekoga, ki ga o [].	Pika si o [] gasilski avto, ki ji je všeč.
In potem je Pika d [] očeta na svoje rame in ga odnesla v vilo Čira-Čara.	Sem p [] povedati, da gresta z menoj na otok Taka-Tuka?	Tomaž in Anica sta z [] krtačiti konja.

Prikaz 15: Igralno polje 3 z nestrukturiranim seznamom.

überschreiten	sterben	verschwinden
öffnen	ermahnen	ansehen
heben	vergessen	beginnen
Tomaža in Anice ni doma, ko Pika prvič [] prag vile Čira-Čara.	Mama je [], ko je bila Pika še majhna.	Pikin oče je jadral po morjih, dokler ga ni vrglo s palube in je [].
Vrata so se [] in skozi je stopila Pika.	Vsak otrok mora imeti nekoga, ki ga [].	Pika si [] gasilski avto, ki ji je všeč.
In potem je Pika [] očeta na svoje rame in ga odnesla v vilo Čira-Čara.	Sem [] povedati, da gresta z menoj na otok Taka-Tuka?	Tomaž in Anica sta [] krtačiti konja.

Prikaz 16: Igralno polje 4.

5 Sklep

V prispevku je na podlagi literarnega besedila prikazan kontrastivno-induktivni uvod v glagolski vid z velikim deležem vaj, pri čemer je glavni poudarek na vsebini in pomenu. V pripravi je vadnica za učenje glagolskega vida pri pouku slovenščine kot tujega jezika za nemško govoreče. Vadnica vključuje literarna in tematsko vzporedna praktičnosporazumevalna besedila.

Viri in literatura

- AEBLI, Hans, 1983: *Zwölf Grundformen des Lehrens*. Stuttgart: Klett-Cotta.
- BRDAR-SZABÓ, Rita, 2001: Kontrastivität in der Grammatik. Helbig Gerhard, Lutz Götte, Gert Henrici, Hans-Jürgen Krumm (ur.): *Deutsch als Fremdsprache*. Berlin, New York: Walter de Gruyter. 195–204.
- BUTZKAMM, Wolfgang, 2002: *Psycholinguistik des Fremdsprachenunterrichts. Von der Muttersprache zur Fremdsprache*. Tübingen: A. Francke Verlag & UTB.
- DORA, Milena, 2014: Da je dekle srednjega spola, mu ne gre v glavo. *Dnevnik* 30. 7. 2014. <https://www.dnevnik.si/1042676488> (dostop 4. 7. 2022)
- ERHART, Martina, JENKO, Elizabeta, ORAŽE, Štefan, 2019: si.novinar/a: didaktična igra za učenje slovenščine kot tujega jezika s posebnim poudarkom na jeziku javne domene. Hotimir Tivadar (ur.): *Slovenski javni govor in jezikovno-kulturna (samo)zavest. Obdobja* 38. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete. 457–464.
- HONZAK JAHIČ, Jasna, 2014: *Slovenščina ni težka*. Praha: Univerzita Karlova v Praze.
- JENKO, Elizabeta, 2018: Alle Wege führen zur Morphologie – Blitzlichter aus der Praxis. Anke Bergman, Olga Caspers, Wolfgang Stadler (ur.): *Didaktik der slawischen Sprachen. Beiträge zum 1. Arbeitskreis in Berlin*. Innsbruck: innsbruck university press. 213–228.
- KLIPPEL, Friederike, 1985: Funktionen und Integration von Spielen im Fremdsprachenunterricht. Jürgen Donnerstag, Annelie Knapp-Potthoff (ur.): *Kongreßdokumentation der 10. Arbeitstagung der Fremdsprachendidaktiker*. Tübingen: Gunter Narr. 150–151.
- KLIPPEL, Friederike, 2013: Übung macht den Meister – practice makes perfect: Von den langweiligen Aspekten des Sprachenlernens. *Fremdsprachen Lehren und Lernen* XLII/1. 38–49.
- KRVINA, Domen, 2018: *Glagolski vid v sodobni slovenščini 1*. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU.
- LEVSTIK, Fran, 1866: *Die slovenische Sprache nach ihren Redetheilen*. Laibach: Verlag von Johann Giontini.
- LINDGREN, Astrid, 1969a: *Pika Nogavička*. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- LINDGREN, Astrid, 1969b: *Pippi Langstrumpf*. Hamburg: Friedrich Oetinger.
- LINDGREN, Astrid, 2016: *Pika Nogavička*. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- MARKOVIČ, Andreja, HALUŽAN, Vesna, PEZDIRC-BARTOL, Mateja, ŠKAPIN, Danuša, VUGA, Gita, 2004: *S slovenščino nimam težav*. Ljubljana: Center za slovenščino kot drugi/tuji jezik pri Oddelku za slovenistiko Filozofske fakultete.
- MARKOVIČ, Andreja, KNEZ, Mihaela, ŠOBA, Nina, ŠKAPIN, Danuša, 2004: *Slovenska beseda v živo 2*. Ljubljana: Center za slovenščino kot drugi/tuji jezik pri Oddelku za slovenistiko Filozofske fakultete.
- MARKOVIČ, Andreja, KNEZ, Mihaela, ŠOBA, Nina, 2009: *Priročnik za učitelje k učbeniku Slovenska beseda v živo 2*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani.
- MAYER, Richard, 2013: Učenje s tehnologijo. Hanna Dumont, David Istance, Francisco Benavideset (ur.): *O naravi učenja*. 163–181. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo. <https://www.zrss.si/pdf/o-naravi-ucenja.pdf> (dostop 19. 4. 2022)
- OREL, Mojca, 2014: *Mednarodna konferenca EDUvision (2014; Ljubljana): Sodobni pristopi poučevanja prihajajočih generacij*. Ljubljana: EDUvision. <http://eduvision.si/Content/Docs/Zbornik%20prispevkov%20EDUvision%202014.pdf> (dostop: 19. 4. 2022)

- PETRIC LASNIK, Ivana, PIRIH SVETINA, Nataša, PONIKVAR, Andreja, 2009a: *Gremo naprej*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete.
- PETRIC LASNIK, Ivana, PIRIH SVETINA, Nataša, PONIKVAR, Andreja, 2009b: *Gremo naprej*. *Priročnik za učitelje*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete.
- ROCHE, Jörg, 2005: *Fremdsprachenerwerb Fremdsprachendidaktik*. Tübingen: A. Francke.
- ROTH, Gerhard, 2004: Warum sind Lehren und Lernen so schwierig? *Zeitschrift für Pädagogik* L/4. 496–506.
- SVANE, Gunnar, 1958: *Grammatik der slowenischen Schriftsprache*. Kopenhagen: Rosenkilde und Bagger.
- TOPORIŠIČ, Jože, 1992: *Enciklopedija slovenskega jezika*. Ljubljana: Cankarjeva založba.
- TOPORIŠIČ, Jože, 2000: *Slovenska slovnica*. Maribor: Založba Obzorja.
- WIELAND, Christoph, 1796: Philosophie als Kunst zu leben und Heilkunst der Seele betrachtet. *C. M. Wielands Sämmtliche Werke* 24. Leipzig: Georg J. Göschen.